

Ympäristöministeriö
PL 35
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo.ym@gov.fi

LAUSUNTO

10.12.2021

Dnro 498 /2021

Asia: Paliskuntain yhdistyksen lausunto, dnro VN/18153/2021

POHJOIS-POHJANMAAN LUONNONSUOJELUALUEITA KOSKEVA ASETUSVALMISTELU

Ympäristöministeriö valmistelee asetuksia, jotka koskevat luonnonsuojelualueiden perustamista Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan. Kaikki perustettavat alueet ovat valtion omistuksessa. Alueet on varattu jo aiemmin luonnonsuojelutarkoituksiin, ja ne kuuluvat pääosin eri suojeluohjelmiin sekä Natura 2000 -verkostoon.

Valtioneuvoston asetuksella perustettaisiin 33 yli 100 hehtaarin luonnonsuojelualueita, joiden pinta-ala on yhteensä noin 35 984 hehtaaria. Luonnonsuojelualueista 14 perustettaisiin ympäristöministeriön asetuksella (alle 100 ha alueet). Näiden alueiden yhteispinta-ala on noin 576 hehtaaria.

Pohjoisimmat suojelualue-esitykset sijoittuvat poronhoitoalueelle Kiimingin, Kollajan, Oijärven ja Pudasjärven paliskunnissa. Alueet sijoittuvat pääosin metsästyslain 8 §:n alueen ulkopuolelle eli paikkakuntalaisten vapaa metsästyks ei lähtökohtaisesti ole sallittu suojelualueilla, mikä tarkoittaa, että metsästyksen sallimisesta on säädettävä valtioneuvoston asetuksessa. Ympäristöministeriön asetuksella perustettavilla suojelualueilla metsästyksen sallimisesta ei voida luonnonsuojelulain (LSL 1096/1996) 17a §:n mukaan säätää. Poronhoitoalueelle, Oijärven paliskuntaan, näistä sijoittuisi kaksi, Koiransuo ja Mursunjärvi.

Vaikutukset poronhoitoon

Luonnonsuojelualueet ovat yleensä erittäin tärkeitä alueita poronhoidolle, sillä niillä rajoitetaan muuta maankäyttöä, kuten metsätaloutta, turvetuotantoa tai muuta teollista maankäyttöä, jotka vaikuttavat negatiivisesti porojen laidunrauhaan, porolaitumiin ja poronhoidon harjoittamiseen. Suojelualueiden perustamisessa uhkana nähdään porotaloudelle haittaa aiheuttavien maasuorpetojen vahinkoperusteisen poistamisen mahdollinen vaikeutuminen ja kannanhoidollisen metsästyksen estyminen.

Alueet tullaan perustamaan valtioneuvoston ja ympäristöministeriön asetuksilla muiksi luonnonsuojelualueiksi. Luonnonsuojelulain mukaan muuhun luonnonsuojelualueeseen sovelletaan, mitä 13–15 §:ssä ja 16 §:n 1 momentissa säädetään kansallis- ja luonnonpuistosta. Tämä tarkoittaa, että alueilla saa harjoittaa poronhoitoa poronhoitolain (848/90) mukaisesti (LSL 14 §), sekä luvanvaraisesti rakentaa poronhoitoon liittyviä rakennuksia ja rakennelmia (15 §). Luonnonsuojelualueilla ei myöskään rajoiteta liikumista tehtävissä, jotka ovat tarpeen poronhoitoa varten (18 §). Alueilla on myös mahdollista poistaa sellaisten pyyntiluvanvaraisten riistaeläinlajien yksilöitä, jotka suojelualueen ulkopuolella aiheuttavat ilmeisen uhan ihmisen turvallisuudelle tai omaisuudelle aiheutuvasta merkittävästä taloudellisesta vahingosta (15 §). Nämä luonnonsuojelulain mahdollistamat poikkeusluvut haetaan Luontopalveluiden kautta ja ne ovat byrokraattisempia verrattuna poistolupiin, joita voidaan myöntää alueille missä metsästäminen on muuten sallittua.

Suurpetojen metsästys

Maasuurpetojen porotaloudelle aiheuttamat vahingot ovat olleet erittäin korkealla tasolla yli kymmenen vuoden ajan. Parhailtaan kuluvan vuoden vahingot ovat ylittäneet niiden korvaamiseen myönnetyn määrärahan, eikä vahinkoja voida täysimääräisesti korvata, ellei niille myönnetä lisämäärärahaa valtiolta. Useina aiempina vuosina korvauksia on jouduttu leikkaamaan. Tilanne on vahingon kärsijöiden näkökulmasta kestämätön. Vahinkoja pitää pysytä rajoittamaan kaikin keinoin. Ainoa keino vähentää petovahinkoja ja porotalouden kannattavuuden heikkenemistä sekä valtion petovahinkokorvausten maksutaakkaa, on vahinkoa aiheuttavien maasuurpetojen poistaminen poronhoitoalueella. Aiheeseen on ottanut kantaa useita kertoja myös valtionvarainvaliokunta: ”Valiokunta pitää välttämättömänä, että rauhoitettujen lajien aiheuttamat vahingot voidaan korvata täysimääräisesti, ja toteaa, että näin vaikutetaan myös petopolitiikan hyväksyttävyyteen. Vahinkojen ehkäisemiseen tulee panostaa ja varmistaa, että 10 milj. euron raja ei ylity. --- Suurpetovahinkojen vähentäminen vaatii nykyistä toimivampia ja tuloksellisempia toimia.” (VaVM 36/2020 vp). Petovahinkojen rajoittaminen on välttämätöntä sallia säädösvalmistelussa perustettavilla suojelualueilla jatkossakin.

Perustettavaksi esitetyt alueet sijaitsevat metsästyslain 8 §:ssä mainittujen kuntien ulkopuolella, jolloin luonnonsuojelualueilla metsästys on lähtökohtaisesti kielletty, ellei sitä valtioneuvoston asetuksella erikseen sallita. Tällä hetkellä esitykset on muotoiltu niin, että vain hirven ja pienriistan pyynti olisi sallittua osalla valtioneuvoston asetuksella perustettavista alueista. YM:n asetuksella perustettavilla alueilla metsästystä ei voida sallia lainkaan. Näistä kaksi sijaitsee poronhoitoalueella.

Poronhoidon kannalta on kestämätöntä, mikäli maasuurpetojen metsästystä ei sallita perustettavaksi esitetyillä luonnonsuojelualueilla. Maasuurpetojen eli karhun, suden, ilveksen ja ahman metsästys on sallittava kaikilla esitetyillä suojelualueilla. Tämän tulee koskea niin kannanhoidollista kuin poikkeuslupapyyntiäkin.

Perustettavat suojelualueet ovat valtion mailla ja monet niistä ovat suhteellisen laajoja. Yleisesti valtion maat näillä seuduilla ovat epäyhtenäisiä verrattuna muualle poronhoitoalueella. Metsästyoikeuden saaminen poikkeuslupapyyntille on vaikeampaa yksityismailla verrattuna valtion maille. Suurpetojen pyynti tarvitsee onnistuakseen laajan alueen ja pienillä epäyhtenäisillä alueilla se on vaikeaa. Mikäli poikkeusluvat jäisivät jatkossa LSL 15 §:n mukaisten lupien varaan, tulisi metsästyoikeus suojelualueella metsästämiselle hakea erikseen Luontopalveluilta, kun muualla poistolupa-alueella lupa haetaan Eräpalveluista. Tämä aiheuttaisi huomattavan hallinnollisen taakan paliskunnille ja todennäköisesti hidastaisi lupien saamista. Tällä välin porovahingot ehtisivät kasaantua entisestään. Maasuurpetojen metsästystä on välttämätöntä saada harjoittaa jatkossakin kaikilla seudulle sijoittuvilla valtion mailla joustavasti, silloin kun sille on Suomen Riistakeskuksen myöntämä lupa.

Esitetyille suojelualueille sijoittuu alueita, joiden kautta merkittävä määrä susia kulkee poronhoitoalueelle. Tällaisia ovat esimerkiksi Torvensuo-Viidansuo ja Niittysuo-Siiransuo alueet. Näiltä alueilta on hiljattain kaadettu poikkeusluvilla useita susia. Maasuurpetojen kantoja on välttämätöntä voida rajoittaa tehokkaasti näillä alueilla ennen kuin pedot liikkuvat kauemmas poronhoitoalueelle. Myös poronhoitoalueen ulkopuolella maasuurpetokantojen rajoittaminen kannanhoidollisella, tai poikkeuslupaperusteisella pyynnillä vähentää välillisesti poronhoidolle aiheutuvia vahinkoja, sillä pedot ovat laajasti liikkuvia ja uutta reviiriä etsiessään niitä kulkee poronhoitoalueelle myös muualta. Maasuurpetojen pyytäminen olisi tärkeää sallia myös muualle kuin poronhoitoalueelle sijoittuvilla suojelualueilla.

Muistiossa ei mitenkään viitata vaikutuksiin, jotka aiheutuvat maasuurpetojen poistamisen estymisestä. Siinä ei myöskään arvioida säädösvalmistelun vaikutuksia poronhoitoon. Muistion sivulla 8 sanotaan:

”Suojelualueiden metsästystä koskevat linjaukset on sovitettu noudattamaan valtioneuvoston Pohjois-Pohjanmaan maakunnan eteläosien luonnonsuojelualueista antamassa asetuksessa (644/2017) tehtyjä ratkaisuja, koska maantieteellisesti nyt perustettavat suojelualueet ovat hyvin lähellä kyseisellä asetuksella perustettuja suojelualueita ja luonteeltaan saman tyyppisiä.” Tämä ei pidä paikkansa. Pohjois-Pohjanmaan pohjoisosat kuuluvat poronhoitoalueeseen ja tällä alueella on voimassa lailla säädetty erityinen oikeus, poronhoito-oikeus, jonka kannattavan harjoittamisen mahdollisuutta esitys tällaisenaan huomattavasti heikentää. Suojelualueet eivät ole luonteeltaan samanlaisia kuin maakunnan eteläiset alueet. Alueen luonne on syytä ottaa huomioon säädösvalmistelussa.

Paliskuntain yhdistys vaatii, että suden, karhun, ilveksen ja ahman pyynti erikseen sallitaan valtioneuvoston asetuksella perustettavilla suojelualueilla.

Paliskuntain yhdistys esittää, että Mursunjärven ja Koirasuon suojelualueet, jotka perustettaisiin ympäristöministeriön asetuksella, **yhdistetään hallinnollisesti samaksi suojelualueeksi ja niiden perustamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.** Tällöin myös niille tulee sallia maasuurpetojen metsästäminen.

Metsäpeuran metsästys

Metsäpeuran ja poron sekoittumien tulee estää monesta syystä. Metsäpeuran perimän turvaamiseksi on tehty pitkään yhteistyötä alueen paliskuntien, Metsähallituksen, tutkimuslaitosten, riistaviranomaisten ja Paliskuntain yhdistyksen kesken. Poronhoitoalueelle tällä alueella on haettu useina vuosina Suomen Riistakeskukselta poikkeuslupia alueelle tulevien metsäpeurojen poistamiseksi, mikäli niiden kiinni saamiselle ja poistamiselle ei ole ollut muuta vaihtoehtoa. Metsäpeurat tulevat etelästä vasomaan poronhoitoalueen rajamaille, ja ne hakeutuvat etenkin rauhallisille suojelualueille. Metsäpeuran poistamisen tulee olla mahdollista myös valtioneuvoston asetuksella perustettavilta suojelualueilta. Metsäpeuran metsästyksen salliminen tulee lisätä asetukseen suojelualueista.

Paliskuntien osallistaminen säädösvalmisteluun

Metsähallitus ei aikanaan kutsunut paliskuntia asiasta järjestettyihin sidosryhmätilaisuuksiin. Paliskuntien kantaa ei ole kuunneltu säädösvalmistelussa eikä otettu huomioon. Poronhoitoa ei edes mainita muistiossa. Metsähallitus ei myöskään ole neuvotellut asiasta poronhoitolain 53 §:n edellyttämällä tavalla.

Ympäristöministeriö ei ole pyytänyt lausuntoa asetusluonnoksista alueen paliskunnilta eikä Paliskuntain yhdistykseltä. Asia on tullut tiedoksi muuta kautta.

Poronhoitoalueelle sijoittuvien suojelualueiden perustamisesta on välttämätöntä neuvotella poronhoitolain 53 §:n mukaisesti alueen paliskuntien kanssa. Paliskuntain yhdistys vaatii, että ympäristöministeriö hoitaa neuvotteluelvoitteen asianmukaisesti.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

ma/ao